

**Maakuntajohtaja Jussi V. Niemen puheenvuoro
5.10.2009 Tampereella Pirkanmaan kansanedustajien,
kuntajohdon ja maakuntahallituksen tapaamisessa**

Kuten me kaikki oikein hyvin tiedämme, koko markkinataloudessa toimiva maailma on taloudellisessa taantumassa. Uuden taloudellisen nousun merkkejä odotetaan jokaisen aamun uutisista. Toistaiseksi on saatu pientä valonkajastusta tunnelin päästä.

Globalisaatioksi kutsutulle nykyiselle talouden kehitysvaiheelle on tunnusomaista, että yhdessä maailman talousblokkissa tapahtuvat muutokset leviävät nopeasti muualle, mikä osoittaa nykyaikaisten talouksien suuren keskinäisen riippuvuuden. Erityinen merkitys tällä on Suomen kaltaisille, viennistä suuresti riippuville kansantalouksille.

Kriisin laukaisi finanssipääoman laajeneminen ja irtautuminen reaalityaloudesta. Seuraukset ovat koskeneet maailmantaloutta ja kansalaisia eri puolilla maailmaa mitä konkreettisimmin. Kaikkea ei vielä ole koettu, sillä monet ketjuilmion osat ovat vasta kypsymässä. Mitä seurauksia onkaan odotettavissa esimerkiksi julkiseen talouteen ja erityisesti kuntien talouteen lähivuosina? Finanssikriisiä on seurannut talouskriisi ja vasta nyt päätään on nostamassa työttömyyskriisi.

Nyt koettava kriisi ei ole irrallinen maailmantalouden jo pitkään jatkuneesta kehityksestä, jota kansainvälisin sopimuksinkin on edistetty. On luotu edellytyksiä pääoman, työvoiman ja erityisesti tuotteiden vapaalle liikkumiselle. Siitä on seurannut muutoksia kansainväliseen työnjakoon, jonka vaikutukset ovat tuttuja Pirkanmaallakin. Pidemmän aikajakson vertailu paljastaa, kuinka talouden rakenne on kehittyneissä teollisuusmaissa muuttunut. Valmistava tuotanto on vähentynyt ja palvelutuotannon osuus kasvanut. Nousevat teollistuvat maat ovat ottaneet roolia maailman tavarantuottajina. Näin kansainvälinen työnjako syvenee, kauppa lisääntyy ja keskinäinen riippuvuus voimistuu.

Voimme perustellusti todeta, että olemme olleet globalisaatiosta hyötyjiä. Maakunnan viime vuosikymmenellä käynnistynyt voimakas kasvu perustui nimenomaan vientiteollisuuden menestykseen maailmanmarkkinoilla. Monet pirkanmaalaiset yritykset ovat globaalisti markkinajohtajia tai niillä on vahva ote markkinoihin.

Vapaan talousvaihdannan toisenkin puolen olemme kokeneet, ja koemme sen vaikutuksia parhaillaan, kun kysyntä markkinoilla on vähentynyt.

Kehittyneiden maiden talouksissa ovat yhä tärkeämmiksi nousseet tuotannon tietointensivisyys ja laadulliset tekijät sekä myös kysyntä- ja/tai asiakaslähtöisyyden vahvistuminen liiketoiminnassa. Kehittyvä teknologia on mahdollistanut talouden ja yhdyskuntien uudenlaiset rakenteet ja toimintatavat. Tietoyhteiskuntavaihe, jota nyt elämme, vaatii puolestaan aivan uudenlaisia ratkaisuja, jotta toiminnan tehokkuus ja edellytykset hyvinvoinnille säilyvät.

Paradoksaalista tai ei, globalisoituvassa maailmassa alueellisen ja paikallisen toiminnan merkitys kilpailuedellytysten luomisessa korostuu. Tämän ovat lukuisat tutkimukset ja käytäntö osoittaneet.

Olemme siis moniulotteisen yhteiskunnallisen muutoksen vaiheessa. Kun elämme itse mukana muutoksessa, on aivan erityisen vaativaa laatia tulevaisuuteen liittyviä arvioita, esittää niille pitäviä perusteluja ja tehdä tarvittavia ennakoivia ratkaisuja.

Mutta niinkin voi sanoa, että onneksi murrosvaiheita tulee. Ne nimittäin pakottavat perusteiden uudelleenarviointiin. Ne pakottavat myös arvioimaan tarkasti muutokset toimintaympäristössä. Ja ne pakottavat tekemään johtopäätökset, joiden siivittämänä arkiset ratkaisut saavat johdonmukaisen perustan ja tuottavat strategisten tavoitteiden vaatiman ajallisen toimintajatkumon. Tämänlaisessa tilanteessa olemme nyt, kun **Pirkanmaan maakunnan kehittämisen strategia, Pirkanmaa 2025** on menossa maakuntavaltuuston käsittelyyn.

Kilpailuareena on siis globaali. Pelivälineet saamme osittain kansallisista, osittain EU:n lähteistä. Valtaosin muutosta vaativat toimet ja työkalut ovat omalla vastuullamme. Olemme oman ymmärryksemme, rohkeutemme ja riskinotto kykymme varassa. Näin on ollut ennenkin, esimerkiksi silloin, kun teollinen rakennemuutos vyöryi eteemme. Siitäkin on selvitty; kiitos oikeiden valintojen.

Aikaisempi menestys lisää Pirkanmaan haasteita. Vielä äskettäin maan veturiksi mainittu maakuntamme on jälleen taloudellisen rakennemuutoksen ravistelussa, eikä paluuta entiseen ole. Kuinka siis suunnistaa tästä eteenpäin?

Analyysiä olemme tehneet. Tiedämme, mihin ainakin on varauduttava:

- Globalisaatio ja sen myötä kansainvälinen työnjako etenee ja syvenee. Eristäytymistä maailmantaloudesta, lintukotoa, emme voi ajatella vaihtoehdoksi.
- Aluetalouden rakennemuutos vauhdittuu ja uuden rakenteen vaatimiin edellytyksiin on kiireesti orientoiduttava ja panostettava.
- Teknologisen kehityksen muutos nopeutuu. Internet-kauden tietoyhteiskuntakehityksessä olemme vasta alkuvuosissa.
- Väestömuutoksen voimakkaimmat ilmiöt kohdataan lähivuosina.
- Alueellisen ja paikallisen toiminnan merkitys menestyksen luomisessa korostuu.

Kaikki nämä megatrendit ovat vaikuttamassa, ja jäävät vaikuttamaan, riippumatta nyt koettavasta talouden poikkeustilasta. Tämä kriisivaihe on monessakin mielessä muutosta nopeuttava ja haasteellisuutta lisäävä. Siksi on tärkeää hahmottaa perusasiat, joita tulevaisuuteen varauduttaessa joka tapauksessa tarvitaan.

Menestyvän alueen on huolehdittava aivan erityisesti kolmesta asiasta:

- Infrastruktuurin on oltava ajanmukainen, tehokas ja kilpailukykyiset olosuhteet varmistava.
- Tiedon tuottamisen ja tehokkaan soveltamisen rakenteiden on oltava ajanmukaiset ja uudistumiskykyiset.
- Organisaatiot on viritettävä uuden kehitysvaiheen kannalta tarkoituksenmukaisiksi. Tämän periaatteen pitää koskea kaikkia organisaatioita: julkisia, yksityisiä ja kolmannen sektorin toimijoita.

Mainittu kolmiyhteys pitää nähdä kokonaisuutena, mistä yhtä osaa ei voi jättää hoitamatta heikentämättä samalla kokonaisuuden tuloksellista toimintaa, mikä viimekädessä ratkaisee menestymisen ja hyvinvoinnin perustan.

Vaatimukset konkretisoituina:

Infrastruktuuri on kaiken perusta

- Rataverkostoon ja kansainvälisiä yhteyksiä ajatellen aivan erityisesti päärataamme – Suomen selkärankaan - on investoitava lisää kapasiteettia. Suomi ja Pirkanmaa

- tarvitsevat siitä nousevaa kilpailukykyä ja kykyä vastata ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksiin sekä vaatimuksiin ilmaston muutoksen hillitsemiseksi
- Tampere-Pirkkalan lentokenttäkokonaisuutta on kehitettävä ja se on Helsinki-Vantaan lentokentän kanssa kytkettävä tehokkaasti toisiinsa nopealla rautatieyhteydellä. Tämä mahdollistaa yhteiskunnan investointien optimoinnin ja tehokkaan työnjaon sekä edistää myös pääkaupunkiseudun ja Pirkanmaan välisen kehitysvyöhykkeen infrastruktuurin tehokasta käyttöä.
 - Pääteiden välityskyky ja maakunnan sisäisten tieyhteyksien kunto on varmistettava.
 - Uusia joukkoliikenteen ratkaisuja on otettava käyttöön.

Osaamistalouden perusvalmiuksista on huolehdittava

- Tiedon infrastruktuuri on kehitettävä uudistuvan talouden rakenteita vastaavaksi.
- Yliopistojen roolin on edelleen vahvistettava alueen menetyprofiilissa. Koviltakin tuntuvat vaatimukset kansainvälistymisestä, profiloitumisesta ja tiivistyvistä yliopistojen yhteistyöstä ovat tavoitetason tuloksiin pääsemisen välttämättömiä edellytyksiä.

Ammattikorkeakoulut ja -opistot:

- Uudistuva ammattikorkeakoulurakenne on esimerkki voimien yhdistämisestä ja uuteen orientoitumisesta.
- Ammattikorkeakoulu(je)n roolin terävöitystä ja laadun takaamista on varmistettava erityisesti työelämän suuntaan, ja ero tiedeyliopistoihin pidettävä kirkkaana mielessä.
- Ammattikorkeakoulu(je)n kiinteä yhteys koko maakuntaan on elintärkeää.
- Ammattioppilaitosten rakenne ja yhteistyö on haasteellisessa tilassa ja niiden muutospainet säilyvät. Niihin on hyvä varautua vastaamaan ennemmin kuin myöhemmin.

Organisaatiot:

- Julkisen hallinto- ja palvelukoneiston uudistumisen täytyy jatkua.
- Rakenteiden tarkoituksenmukaisuus on arvioitava aina kunkin kehitysvaiheen tarpeita vasten. Vanhoilla ratkaisuilla ei saada kilpailuetua, kun avoimen sektorin olosuhteet ovat uudessa kehitysvaiheessa muuttuneet.
- Uudelleenryhmittely ja toimintamallien muutos on realistisesti harkittava. Esimerkistä käyvät Hermia –Tamlink sekä Tampereen kaupungin ja yliopistojen yhteistyö.

Ja tärkein lopuksi: Maakunnan omat kehittämisresurssit ja tahto huolehtia maakunnan menestymisen perusteista ovat ratkaisevia. Tässä asiassa voi vedota tunnettuun nimeen. Professori Porter on nimittäin tiivistänyt menestymistä koskevien tutkimusten tulokset maakunnan kehittämisestä vastuullisten näkökulmasta oivallisesti: (vapaasti suomeksi muotoiltuna)

Kansallisesti normitetut ja resursoidut, ja Suomessa myös EU:n luomat edellytykset, ovat tarpeellisia hyvän toimintaympäristön luomiseksi. Mutta ne eivät riitä. Hyvinvoinnin edellytykset, ja samalla yritystoiminnan ja aluetalouden kilpailukyvyn kannalta välttämättömät olosuhteet luodaan alueellisella ja paikallisella toiminnalla. Näin siis Porter.

Tällaista toiminnasta meillä pirkanmaalaisilla on hyviä, menestystä tuottaneita kokemuksia. Toimintatapaamme on joskus liialliseksi itsetunnon ilmentymäksikin mainittu. Mutta tulokset ovat puhuneet puolestaan. Yhteistyön voiman olemme myös tunnistanee ja kokeneekin.

Ottakaamme myös näiden uusien haasteiden vaatimukseen vastaamisen koetulla toimintatavallamme vastaan. Tavoitteena pitää nytkin olla eteneminen yhteistyöllä yhteisesti tunnistettuihin päämääriin. Ja siten, että kaikki tahot ovat mukana, kukin omiin edellytyksiin suhteutetulla panostuksellaan, menestyksen varmistavalla riskinotolla ja rohkeudella.